

Antopäivä: xx.xx.2021	Voimaantulopäivä: xx.xx.2021	Voimassa: toistaiseksi
Säädöserusta Ilmailulaki (864/2014) 55 § Laki liikenteen palveluista (320/2017) 127 ja 135 §		
Määräyksen vastaisen toiminnan seuraamuksista säädetään: Ilmailulaki (864/2014) 175 ja 178 § Laki liikenteen palveluista (320/2017) 242, 245 ja 255 §		
Täytäntöönpantava EU-lainsäädäntö: Euroopan lentoyhtiöiden liiton (AEA), Euroopan kuljetustyöntekijöiden liiton (ETF), Euroopan ohjaamomiestyhdistyksen (ECA), Euroopan alueellisten lentoyhtiöiden yhdistyksen (ERA) ja Kansainvälisen tilauslentoyhtiöiden järjestön (IACA) tekemän, siviili-ilmailun liikkuvien työntekijöiden työajan järjestämisestä koskevan eurooppalaisen sopimuksen täytäntöönpanosta annettu neuvoston direktiivi 2000/79/EY		
Muutostiedot: Tällä määräyksellä kumotaan Ilmailuhallinnon 4.7.2008 antama saman niminen ilmailumääräys OPS M3-2.		

Ilma-aluksen ohjaamomiestöön lento- ja työaika-rajat – muu lentotoiminta kuin lentokoneilla harjoitettava kaupallinen ilmakuljetus

1	SOVELTAMISALA	1
2	MÄÄRITELMÄT	2
3	YLEISTÄ	2
4	LENTO- JA TYÖAIKARAJOITUKSET	3
5	LEPOAIKA	4
6	LENTO- JA TYÖAIKARAJOITUSTEN NOUDATTAMINEN POIKKEUSTAPAUKSISSA.....	4
7	PÄIVYSTYKSEN YHTEYDESSÄ NOUDATETTAVAT LENTO- JA TYÖAIKARAJOITUKSET HELIKOPTERILENTOTOIMINNASSA TIETYISSÄ TEHTÄVISSÄ.....	5
8	POIKKEUKSET	7
9	SIIRTYMÄSÄÄNNÖKSET	7

1 Soveltamisala

1.1 Tätä ilmailumääräystä sovelletaan Liikenne- ja viestintäviraston myöntämän lento-
toimintaluvan tai sille tehdyn ilmoituksen nojalla muulla ilma-aluksella kuin lentoko-
neilla harjoitettavaan kaupalliseen ilmakuljetukseen.

1.2 Tätä ilmailumääräystä sovelletaan myös silloin, kun harjoitetaan lentotyötä Lii-
kenne- ja viestintäviraston myöntämän lentotyöluvan tai sille tehdyn ilmoituksen no-
jalla taikka kaupallista erityislentotoimintaa EU-lainsäädännön perusteella viraston
myöntämän luvan tai sille annetun ilmoituksen nojalla, sekä luvan- tai ilmoituksenva-
raisessa lentokoulutuksessa pois lukien kerhomuotoinen harrasteilmailutoiminta sekä
valtion ilmailu.

2 Määritelmät

Tässä määräyksessä tarkoitetaan:

lentoajalla lentokoneiden osalta kokonaisaikaa, joka alkaa, kun lentokone ensimmäisen kerran lähtee lentoonlähtöä varten liikkeelle, ja päättyy, kun lentokone lennon päätyttyä lopullisesti pysähtyy (ns. block time). Helikopterin lentoajalla tarkoitetaan tässä määräyksessä kokonaisaikaa, joka alkaa, kun (lentoa varten käynnistetyn) helikopterin roottorin lavat alkavat pyöriä, ja päättyy, kun helikopteri lennon päätyttyä lopullisesti pysähtyy ja roottorin lavat pysähtyvät;

työajalla lentotoiminnan harjoittajien palvelukseen käytettyä aikaa. Työaika lasketaan alkavaksi siitä, kun miehistön jäsen aloittaa lennonvalmistelun, kuitenkin vähintään yksi tunti ennen suunniteltua lentoonlähtöaikaa. Työaika lasketaan päättyneeksi silloin, kun miehistön jäsen on vapaa tehtävistä lennon jälkeen, kuitenkin aikaisintaan 30 minuuttia lennon päättymisestä lukien. Työaikaan luetaan myös sellainen lentotoiminnan harjoittajan palveluksessa tehty työ, joka ei liity suoranaisesti lentotehtävään, kuten esimerkiksi toimistotyö, ilma-aluksen tarkastukset, kuormaus, huoltotoimenpiteet, lentotoiminnan harjoittajan järjestämä koulutus ja koulutustyö. Matkustusaikaa työpaikalle ja sieltä pois ei lasketa työaikaan kuuluvaksi. Lentojen välinen aika lasketaan työajaksi, ellei miehistön jäsenellä ole mahdollisuutta vuorokaudenajasta huolimatta vähintään kolmen tunnin (lentojen välinen aika vähintään 4,5 tuntia) lepoon sellaisessa paikassa, jossa on käytettävissä peseytymis- ja nukkumismahdollisuudet, kuten lepohuone tai hotellihuone. Päivystyksessä kertyvän työajan laskemisesta helikopterilentotoiminnassa tietyissä tehtävissä määrätään kuitenkin erikseen kohdassa 7;

tauolla työajaksi laskettavaa aikaa, jolloin ohjaamomiehistön jäsen on vapaa kaikista työtehtävistä;

lepoajalla kahden työaikajakson välistä aikaa, johon ei lasketa kuuluvaksi matkustusaikaa työpaikalle (lentopaikalle) ja sieltä pois;

viikkolepoajalla kahden työaikajakson välistä vähintään 36 tunnin pituista yhtämittaista lepoaikaa;

päivystyksellä ohjaamomiehistön jäsenten yhtäjaksoista valmiutta tehtävien välittömään aloittamiseen;

lentoavustajalla HEMS-toiminnassa ohjaajaa avustavaa, ohjaamomiehistön jäsenenä toimivaa henkilöä, joka täyttää Liikenne- ja viestintäviraston asettamat vaatimukset.

3 Yleistä

3.1 Lentotoiminnan harjoittaja on vastuussa lento-, työ- ja lepoaikojen järjestämisestä siten, että tässä määräyksessä asetettuja rajoituksia noudatetaan. Lentotoiminnanjohtajan on valvottava lento- ja työaikarajoitusten noudattamista ja pidettävä kirjaa ohjaajiensa lento-, työ- ja lepoajoista. Tämä kirjanpito on säilytettävä vähintään 12 kuukautta.

3.2 Ohjaamomiehistön jäsen on myös itse vastuussa lento- ja työaikarajoitusten noudattamisesta. Työskennellessään useamman kuin yhden lentotoiminnan harjoittajan tai koulutusorganisaation palveluksessa työsuhteessa tai muun sopimuksen perusteella ohjaamomiehistön jäsenen on annettava kullekin lentotoiminnan harjoittajalle ja koulutusorganisaatiolle lento-, työ- ja lepoajoistaan tiedot, jotka tarvitaan tämän määräyksen edellyttämään valvontaan.

3.3 Tässä määräyksessä esitetyt kellonajat tarkoittavat paikallista aikaa.

3.4 Tämän määräyksen kohdat 4 – 6 eivät koske kohdassa 7 tarkoitettua päivystysluonteista helikopterilentotoimintaa.

3.5 Lento-oppilasta ei katsota tässä määräyksessä ohjaamomiehistön jäseneksi.

Huom. 1: Lento-oppilasta koskevista rajoituksista on määrätty TRG-määräyksissä.

Huom. 2: Tässä määräyksessä asetettujen lento- ja työaikarajoitusten ja lepoaika-vaatimusten lisäksi ohjaamomiehistön jäsenellä on ilmailulain 170 §:n nojalla oikeus ja velvollisuus kieltäytyä lentotehtävästä silloin, kun hän sairauden tai väsymyksen johdosta tai muusta sellaisesta syystä ei voi hoitaa tehtävää lentoturvallisuutta vaarantamatta.

4 Lento- ja työaikarajoitukset

4.1 Yleiset rajoitukset

Lennot on suunniteltava ja suoritettava siten, ettei seuraavia rajoituksia ylitetä:

- lentoaika toisiaan seuraavien 12 kuukauden aikana saa olla enintään 900 tuntia
- lentoaika kalenterikuukauden aikana saa olla enintään 100 tuntia
- vuotuinen työaika saa olla enintään 2000 tuntia
- vuotuinen enimmäistyöaika on jaettava mahdollisimman tasaisesti koko vuodelle.
- työaika toisiaan seuraavien 14 vuorokauden aikana saa olla enintään 100 tuntia, lukuun ottamatta 7 kohdassa tarkoitettua päivystystä.

4.2 Lentoaikarajoitukset

Lentoaikarajoitukset yhden ja kahden ohjaajan miehistölle toisiaan seuraavien 24 tunnin aikana ovat seuraavat:

Ohjaamomiehistö	Sallittu lentoaika 24 tunnin aikana enintään	
1 ohjaaja	8 tuntia	
2 ohjaajaa	12 tuntia	

Liikenne- ja viestintävirasto voi lentotoiminnan harjoittajan riskiarvion perusteella hakemuksesta sallia lentoajan pidentämisen 24 tunnin aikana enintään 10 tuntiin yhden ohjaajan miehistöllä.

4.3 Työaikarajoitukset

Työaikarajoitukset yhden ja kahden ohjaajan miehistölle toisiaan seuraavien 24 tunnin aikana ovat seuraavat:

Ohjaamomiehistö	Sallittu työaika 24 tunnin aikana enintään	
1 ohjaaja	10 tuntia	
2 ohjaajaa	16 tuntia	

Lentotoiminnan harjoittaja voi tapauskohtaisesti riskiarvion perusteella pidentää työajan 24 tunnin aikana enintään 13 tuntiin yhden ohjaajan miehistöllä.

4.4 Taukovaatimukset

4.4.1 Ohjaamomiehistöön jäsenille on järjestettävä mahdollisuus taukoihin ja ruokailuun.

4.4.2 Ohjaamomiehistöön jäsenen on pidettävä viimeistään 5 tunnin 30 minuutin pituisen työajan jälkeen vähintään 30 minuutin pituinen tauko.

4.4.3 Vaatimukset taukojen järjestämisestä ja pitämisestä eivät kuitenkaan ole voimassa kaupallisessa ilmakuljetuksessa, kun reitillä suoritetaan enintään kaksi laskua niin, että asianomainen ohjaamomiehistöön jäsen on ohjaamotehtävissä, eivätkä silloin, kun ihmisten henki tai terveys voisi tauosta johtuvan viivästyksen vuoksi vaarantua.

5 Lepoaika

5.1 Lepojaksot

5.1.1 Ensisijaisesti ohjaamomiehistöön lepoaika suositetaan järjestettäväksi yölepona kello 22.00-08.00. Mikäli lepoaika tai sen osa pidetään päiväaikana kello 08.00-22.00, on lepoaikaa pidennettävä 30 minuutilla jokaista tänä aikana pidettäväksi jäänyttä alkavaa lepoajan tuntia kohti.

5.1.2 Vähimmäislepoajat kello 22.00-08.00 ovat seuraavat:

Edellinen työaikajakso	Vähimmäislepoaika
enintään 12 tuntia	8 tuntia
yli 12 tuntia, mutta enintään 16 tuntia	10 tuntia

5.1.3 Mikäli suoritetaan aikavyöhykkeitä ylittäviä lentoja niin, että lähtö- ja määrälentopaikan välinen aikaero on 4 tuntia tai enemmän, lentotoiminnan harjoittajan on otettava huomioon aikavyöhyke-erot määrittämällä pidennetty lepoaika.

5.2 Viikkolepoaika

5.2.1 Miehistön jäsenelle on järjestettävä toisiaan seuraavien 7 vuorokauden aikana vähintään yksi viikkolepoaika.

5.2.2 Mikäli kolmen toisiaan seuraavan yön aikana on klo 22.00-06.00 käytetty lento-toimintaan työaikaa kunakin yönä kolme tuntia tai enemmän, miehistön jäsenelle on järjestettävä viikkolepoaika ennen seuraavaa työaikajaksoa.

6 Lento- ja työaikarajoitusten noudattaminen poikkeustapauksissa

6.1 Jos lennon aloittamisen tai suunnitellun aloittamisajankohdan jälkeen käy ilmeiseksi, että pisin sallittu lento- tai työaika ennalta arvaamattomista syistä ylitettäisiin, ilma-aluksen päällikkö voi päättää lennon suorittamisesta tai jatkamisesta sovituaan asiasta miehistön muiden jäsenten kanssa. Ylitys ei kuitenkaan saa olla yhtä tuntia pitempi.

6.2 Lentotoiminnanjohtaja voi myöntää poikkeuksia lento- ja työaikarajoituksista välttämättömissä tapauksissa sairaankuljetuslennoille ja viranomaisen toimeksi antamille lennoille. Tällaisten rajoitusten ylitysten on käytävä ilmi lento- ja työaikakirjanpidosta ja ne käsitellään poikkeamina hallintojärjestelmässä siten kuin EU-asetuksen 965/2012 liitteen III kohdassa ORO.GEN.200(a)(6) säädetään, tai ne on muutoin perusteltava.

6.3 Kun lento- ja työaikarajoituksista on poikettu, on lennon päättymisen jälkeen lyhimmän lepoajan oltava 1,5 kertaa niin pitkä kuin laskettu lyhin lepoaika ilman rajoitusten ylittämistä.

7 Päivystyksen yhteydessä noudatettavat lento- ja työaikarajoitukset helikopterilentotoiminnassa tietyissä tehtävissä

7.1 Yleiset rajoitukset

7.1.1 Jäljempänä annetut lento- ja työaikarajoitukset koskevat helikopterin ohjaamomiehistön jäseniä päivystysluonteisessa etsintä- ja pelastuslentotoiminnassa (SAR) ja kiireellisessä lääkintähelikopterilentotoiminnassa (HEMS), kun ohjaamomiehistö päivystää näitä tehtäviä varten ilman samanaikaisia muita tehtäviä ja kyseinen lentotoiminta on järjestetty toimintaa ylläpitävän viranomaisen, yhdistyksen tai muun yhteisön kanssa laaditun sopimuksen mukaisesti.

7.1.2 Päivystysaika on luettava kokonaisuudessaan työajaksi. Päivystyksen työajan katsotaan alkavan, kun asianomainen miehistön jäsen aloittaa päivystyksen, ja päättyvän, kun hän lopettaa päivystyksen tai luovuttaa tämän tehtävän toiselle henkilölle.

Ohjaamomiehistön jäsenen työaika saa olla kalenterikuukauden aikana enintään 192 tuntia ja enintään neljä 24 tunnin yhtämittaista jaksoa peräkkäin. Enimmäistyöaika, joka sallitaan kalenterikuukauden aikana, saadaan kuitenkin ylittää enintään 24 tunnilla. Ylitys on otettava huomioon niin, että se lasketaan lisäyksenä seuraavan kalenterikuukauden aikana kertyvään työaikaan. Jos enimmäistyöaika ei täyty, seuraavana työjaksona sallitaan normaalin sallitun enimmäistyöajan ja edellisen työjakson toteutuneen työajan erotuksen verran pidempi työaika. Tämä pidennys saa kuitenkin olla enintään 24 tuntia. Tällaista pidennystä ei tarvitse ottaa huomioon lisäyksenä seuraavan kalenterikuukauden aikana kertyvään työaikaan. Vuotuinen enimmäistyöaika on 2000 tuntia ja se on jaettava mahdollisimman tasaisesti koko vuodelle.

Lentoaika toisiaan seuraavien 12 kuukauden aikana saa olla enintään 900 tuntia ja yhden kalenterikuukauden aikana enintään 100 tuntia.

7.1.3 Kun harjoitetaan tässä kohdassa 7.1 tarkoitettujen päivystyksen lisäksi muuta tämän määräyksen soveltamisalaan kuuluvaa lentotoimintaa, on noudatettava kohtien 4 – 6 vaatimuksia, kuitenkin niin, että päivystyksen ja muun lentotoiminnan työaika saa yhteensä olla enintään 192 tuntia kalenterikuukauden aikana.

Esim. Jos päivystetään viisi 24 tunnin jaksoa (120 tuntia) kalenterikuukauden aikana, jäljellä oleva pisin sallittu muu työaika vähenee 72 tuntiin (192t – 120t = 72t).

7.2 Lento- ja työaikarajoitukset

7.2.1 Yhden ohjaajan miehistön lento- ja työaikarajoitukset ovat seuraavat:

Peräkkäisten 24 tunnin päivystysjaksojen lukumäärä	Sallittu lentoaika kunkin päivystysjakson aikana enintään	Vaadittu päivystysaika ilman tehtäviä kunkin päivystysjakson aikana
1 jakso	11 tuntia	9 tuntia
2 jaksoa	10 tuntia	10 tuntia
3 jaksoa	9 tuntia	11 tuntia
4 jaksoa	8 tuntia	12 tuntia

Esim. Kolme peräkkäistä 24 tunnin päivystysjaksoa: jokaisen päivystysjakson pisin sallittu lentoaika on 9 tuntia ja jokaisen päivystysjakson vaadittu päivystysaika ilman tehtäviä on vähintään 11 tuntia.

7.2.2 Edellä tarkoitettuun päivystysaikaan ilman tehtäviä ei saa sisältyä sellaistaakaan lentotoiminnan harjoittajan palveluksessa tehtyä työtä, joka ei liity suoranaisesti lentotehtävään, kuten esimerkiksi toimistotyö, ilma-aluksen tarkastukset, kuormaus, huoltotoimenpiteet, lentotoiminnan harjoittajan järjestämä koulutus ja koulutustyö.

7.2.3 Kahden ohjaajan miehistön lento- ja työaikarajoitukset ovat seuraavat:

Peräkkäisten 24 tunnin päivystysjaksojen lukumäärä	Sallittu lentoaika kunkin päivystysjakson aikana enintään	Vaadittu päivystysaika ilman tehtäviä kunkin päivystysjakson aikana
1 jakso	13 tuntia	7 tuntia
2 jaksoa	12 tuntia	8 tuntia
3 jaksoa	11 tuntia	9 tuntia
4 jaksoa	10 tuntia	10 tuntia

7.2.4 Päivystystoiminnassa tehtävä alkaa hälytyksen saantihetkellä ja päättyy 30 minuuttia lennon päättymisen jälkeen, tai kun lentoon liittyvät tehtävät on suoritettu, mikäli tämä ajankohta on myöhempi. Vaadittu päivystysaika ilman tehtäviä on vietävä paikassa, jossa on käytettävissä peseytymis- ja nukkumismahdollisuudet, kuten lepohuone tai hotellihuone.

7.2.5 Jos kahden tehtävän välinen aika on vähemmän kuin 1 tunti, tämä aika on laskettava työajaksi.

7.3 Lepoaika

7.3.1 Vähimmäislepoajat ovat seuraavat:

Päivystysjakso enintään	Vähimmäislepoaika päivystysjakson jälkeen
24 tuntia	24 tuntia
48 tuntia	48 tuntia
72 tuntia	72 tuntia
96 tuntia	96 tuntia

7.3.2 Kun harjoitetaan päivystyksen lisäksi muuta tämän määräyksen soveltamisalaan kuuluvaa lentotoimintaa, miehistön jäsenelle on sen lisäksi, mitä yllä olevassa taulukossa vaaditaan, järjestettävä toisiaan seuraavien seitsemän vuorokauden aikana vähintään yksi viikkolepoajakajakso.

7.4 Lento- ja työaikarajoitusten ylittäminen

HEMS-, sairaankuljetus-, SAR- ja metsäpalolentotoimintaan kuuluva tai viranomaisen toimeksiannosta suoritettava päivystyksen aikana vastaanotettu tehtävä saadaan suorittaa loppuun. Edellä tarkoitettussa tapauksessa on ylitykset kuitenkin minimoitava ja suoritettava miehistönvaihto, jos mahdollista. Rajoitusten ylitysten on käytävä ilmi lento- ja työaikakirjanpidosta. Ylitykset käsitellään poikkeamina hallintojärjestelmässä siten kuin EU-asetuksen 965/2012 liitteen III kohdassa ORO.GEN.200(a)(6) säädetään, tai ne on muutoin perusteltava. Ylitykset on laskettava mukaan kalenterikuukauden aikana kertyneeseen työaikaan.

Päivystysvuoron perustellut ylitykset alle 6 tunnilla (esimerkiksi hälytystehtävän loppuun suorittaminen) eivät vaikuta kohdan 7.3 vähimmäislepoaikavaatimukseen.

Päivystysvuoron perustellut ylitykset alle 12 tunnilla sairaustapauksissa eivät vaikuta kohdan 7.3 vähimmäislepoaikavaatimukseen.

8 Poikkeukset

Liikenne- ja viestintävirasto voi hakemuksesta myöntää erityisistä syistä yksittäisiä määräaikaista poikkeuksia tämän määräyksen vaatimuksista. Poikkeushakemuksessa on kuvattava, miten määräyksen vaatimuksista haluttaisiin poiketa ja miten vaatimuksista poikkeava järjestely takaa vastaavan turvallisuustason kuin vaatimusten mukainen menettely. Hakemuksessa on esitettävä poikkeavaan järjestelyyn liittyvät riskit ja keinot, joilla riskit hallitaan..

9 Siirtymäsäännökset

Siltä osin, mikä johtuu laskentaperusteena aiemmin käytetyn 30 päivän jakson korvaamisesta tässä määräyksessä kalenterikuukaudella, lentotoiminnan harjoittajien on saatettava Liikenne- ja viestintäviraston hyväksyntää edellyttävät toimintakäsikirjansa ja toimintaohjeensa tämän määräyksen mukaisiksi viimeistään **xx.xx.2021** mennessä.